

NARVA TÄISKASVANUTE KOOL

HÄDAOLUKORRA LAHENDAMISE PLAAN

Sisukord

1. Olulised kontaktid	4
1.1. Kooli kriisimeeskond	4
1.2. Meeskonna liikmeid asendavad vajadusel	4
1.3. Kontaktisikud väljaspool kooli	4
1.4. Andmed kooli kohta	4
2. Hädaolukorra lahendamise üldpõhimõtted	5
2.1. Hädaolukorra lahendamise plaani eesmärgid	5
2.2. Hädaolukorras tegutsemine	5
3. Info liikumine hädaolukorras	5
4. Kriisimeeskonna ülesanded erinevates hädaolukordades	5
5. Kriisiplaan vastavalt hädaolukorrale	6
5.1. Äkkrünnak	6
5.1.1. Äkkrünnaku juhtum	6
5.1.2. Pärast olukorra lahenemist	7
5.2. Rünnaku ähvardus	7
5.3. Tulekahju	7
5.4. Pommikahtlase eseme leid	9
5.4.1. Pommikahtlase eseme leiu juhul	9
5.4.2. Pärast turvalisuse taastamist	9
5.5. Pommiähvardus	10
5.5.1. Pommiähvarduse juhul	10
5.5.2. Evakueerimine	10
5.5.3. Pärast turvalisuse taastamist	11
6. Muud kriisisituatsioonid	11
6.1. Füüsiline vägivald	11
6.2. Õpilane alkoholijooibes või meelemürkide mõju all	11
6.3. Koolitraumad	11
6.3.1. Nõuanded kohe tegutsemiseks selliste juhtumite korral	12
6.3.2. Tegutsemine pärast traumasid	12
6.3.3. Ennetavad tegevused	12
6.4. Toidumürgitus koolis	12
6.4.1. Mis on toidumürgitus?	13
6.4.2. Võimalikud mürgistuse hoiatusnähud on	13
6.4.3. Mis on toimumürgituse tunnused?	13
6.4.4. Mida teha?	13
6.5. Surmajuhtum	14
6.6. Covid-19 leviku tõkestamine	14
6.6.1. COVID-19 leviku tõkestamise plaanis kasutatavad põhimõisted	14
6.6.2. Koroonaviiruse leviku tõkestamise olulised ennetusmeetmed koolis	15
6.6.3. Teabevahetuse korraldamine	16
6.6.4. Koolis haigestumine	16
6.6.5. Kodus haigestumine, eneseisolatsioonis olemine, lähikontakt haigestunud inimesega	17

6.6.6. Kooli töö korraldamine COVID-19 diagnoosi kinnituse korral	17
7. Soovitusi tegutsemiseks hädaolukorra eel, ajal ja selle järgselt	17
7.1. Kuidas õpetaja saab kriisiks valmistuda?	17
7.1.1. Juhiseid õpetajale	18
7.2. Abinõud kriisi ajal ja hiljem	19
LISAD 1-3	21

LISAD

LISA 1 Äkkrünnaku ähvarduse dokumenteerimise ankeet

LISA 2 Tulekahju hädaolukorra dokumendid

LISA 3 Pommiähvarduse dokumenteerimise ankeet

1. Olulised kontaktid

1.1. Kooli kriisimeeskond:

1. Jelena Kavrus – direktori kt, esimees
2. Marina Ivanova – hügieeni ja tööohutuse volitatud isik, aseesimees, õpetaja
3. Jelena Petra – sotsiaalpedagoog, õpetaja, meeskonna liige
4. Antonina Artjuhh – personalispetsialist, meeskonna liige

1.2. Meeskonna liikmeid asendavad vajadusel:

Kriisimeeskonna liige	Asendajad
Jelena Kavrus telefon 58042428	Julia Živolunova telefon 56152162
Marina Ivanova telefon 55578030	Marjana Baškirova telefon 55551496
Jelena Petra telefon 56481429	Anu Tikerpe telefon 56907001
Antonina Artjuhh telefon 58324329	Iurii Vissarionov telefon 56904869

1.3. Kontaktisikud väljaspool kooli:

Päästeamet: Ida-Eesti Päästekeskus, Lai 7, 30328 Kohtla-Järve, Tel. 3391900, faks 3391939

Politsei: Ida prefektuur, Narva politseijaoskond Vahtra 3, 21003, Narva, telefon: 3576175

Faks: 3576009

E-post: ida@politsei.ee

Kaasatavad spetsialistid: Päästeameti Ida-Eesti esindus

Telefon: 112

Kriisiabi osutav tugispetsialist: Jelena Petra

1.4. Andmed kooli kohta:

Asutus: Narva Täiskasvanute Kool

Aadress: Kerese 22, 21008 Narva

Direktori tel: 3592727, mobiil:58042428

Kooli pidaja: Narva Linnavalitsus

Esindaja tel: 3599120

2. Hädaolukorra lahendamise üldpõhimõtted

2.1. Hädaolukorra lahendamise plaani eesmärgid

Hädaolukorra lahendamise plaani eesmärgid on:

1. Päästa ja kaitsta inimeste elu ja tervist
2. Kaitsta kooli vara
3. Toetada kiiret ja adekvaatset reageerimist hädaolukorras
4. Taastada tavapärane olukord võimalikult väikse segadusega ja nii kiiresti kui võimalik.

2.2. Hädaolukorras tegutsemine

1. Selgita, millise hädaolukorraga on tegemist (tegutsemise põhimõtted on erinevates hädaolukordades erinevad)
2. Päästa vahetus ohus olijad! Jaga järgnevad ülesanded, kui abistajaid on rohkem!
3. Vastavalt hädaolukorrale teavita sellest teisi, vältimaks nende ohtu sattumist.
4. Vajadusel anna elupäästvat esmaabi
5. Helista hädaabinumbril 112

Helistades 112 räägi:

1. *Mis on juhtunud?*
2. *Kus? Täpne aadress või kooli nimi!*
3. *Kas keegi on vigas saanud?*
4. *Oma nimi ja telefoninumber (et sulle saaks tagasi helistada)*
5. *Vasta küsimustele lühidalt ja täpselt!*
6. *Ära katkesta ise kõnet!*

3. Info liikumine hädaolukorras

1. Kooli töötajad teavitavad hädaolukorrast Jelena Kavrus' t, direktor, suuliselt teavitusviisil.
2. Info liikumise kirjeldus kriisimeeskonnas hädaolukorra puhul (teavitamisvahend ja info liikumise skeem):

Kooli töötajatele edastatakse hädaolukorras vajalik info (näiteks info kooli sulgemise kohta pommi- või rünnakuähvarduse, epideemia või äärmuslike ilmaolude korral; info erakorralise infokogunemise kohta jmt)

- koolipäeva sees: erihelisignaalide kaudu
- koolipäeva sees koolis mitteviibivatele töötajatele: erihelisignaalide kaudu
- koolivälisel ajal: ametliku infolehe kaudu (teavitamisvahendid/viisid ja info liikumise skeem, mis tagab info jõudmise kõigi koolitöötajateni sõltumata sellest, kas tegemist on töö- või puhkeajaga, sh arvestatakse võimalusega, et koolipäeva sees edastatud info peab jõudma ka nende koolitöötajateni, kes ei viibi antud hetkel koolimajas).

4. Kriisimeeskonna ülesanded erinevates hädaolukordades

Kriisimeeskonna ülesanded erinevates hädaolukordades- koolis hädaolukorra lahendamise seotud isikute ülesanded, arvestades hädaolukorra lahendamist juhtivaid ja lahendamisele kaasatavaid isikuid; hädaolukorra lahendamise juhtimise ja koordineerimise korraldust; teabevahetuse korraldust; koolitöötajate, õpilaste, vanemate ning vajaduse korral teiste isikute teavitamise korraldust; õppekorraldust hädaolukorra ajal; tegevused pärast hädaolukorda.

5. Kriisiplaan vastavalt hädaolukorrale

5.1. Äkkrünnak

LISA 1 Äkkrünnaku ähvarduse dokumenteerimise ankeet

Äkkrünnakuna käsitletakse seda, kui:

1. õpilasel on koolis kaasas ründevahend, kuid otseselt ei ole veel rünnanud
2. üks või mitu isikut püüavad relva või muu ründevahendiga vigastada või tappa inimesi koolis.

Tulistamine:

kõne avatuks, lootuses, et teave sinu asukohast ja toimuvast jõuab päästeametisse, võimalusel saada sõnum)

Säilita rahu

Võimalusel ära suhtle tulistajaga ega ärrita teda rääkima

Võimalusel vii hoonest eemale teised õpilased

Võimalusel teavita direktorit, õppejuhti

Kriisigrupp koostöös politseiga tegutseb edasi vastavalt olukorrale ja korraldustele

Relva märkamine:

Hinda situatsiooni, taga enda ohutus.

Teavita päästeteenistust.

Kogu infot.

Võimalusel eralda ründaja või ründamiskahtlusega isik (näiteks lukusta ta ruumi)

Ära kasuta jõudu, ära püüa temalt relva ära võtta.

Jää rahulikuks.

Võimalusel informeeri kooli direktorit.

Vägivaldne sissetungija:

Teavita täiskasvanut

Säilita rahu

Võimalusel ära suhtle sissetungijaga ega ärrita teda

Püüa sissetungijat rahustada

Vajadusel kutsu abi

Vajadusel helista 112

Teavita direktorit, õppejuhti

Õpilased lahkuvad ruumist

5.1.1. Äkkirünnaku juhtum

Ülesanne	Teostaja	Asendaja
Annab häire.		
Asub tööle kooli kontaktisikuna: - selgitab välja välistaabi või tegevusi juhtiva politseiametniku asukohta. Vastava informatsiooni saab kas sündmuskohal olevatelt politseiametnikelt või helistades 112; - toimetab välistaapi hoone plaanid, olemasolu korral 0-võtme /võtmete komplekti ning asub välistaabis tegevusse koolipoolse kontaktisikuna; - juhul, kui turvalisuse tõttu ei ole võimalik välistaabiga ühineda, suhtleb 112 vahendusel välistaabi juhiga, kes annab kontaktisikule korraldused edasiseks tegevuseks; - abistab operatiivüksuseid teabega: andmed hoone, selles viibijate või evakueeritute kohta, nende kontaktandmed jms.	Õpetaja-korrapidaja Õpetaja-korrapidaja Direktor Direktor	Riidehoidja, koristaja Riidehoidja, koristaja Õppealajuhataja Õppealajuhataja
Võimalusel võtab ühendust kriisiabi osutava psühholoogiga ja teavitab toimuvast (soovitavalt võiks psühholoog tulla kohe paika, kuhu õpilased kohe või sündmuse lahenedes evakueeruvad).	Klassijuhataja	Tugispetsialist
Kogub kogunemiskohas teavet selle kohta, millised klassid on evakueerunud, kas kõik õpilased on ohutult väljunud või võib keegi olla ohutsoonis.	Õpetaja-korrapidaja	Riidehoidja, koristaja

5.1.2. Pärast olukorra lahenemist:

Toimub kriisimeeskonna koosolek, kus - kohandatakse tegevusplaani vastavalt olukorrale; - jagatakse ülesanded.	Direktor	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja
Kutsutakse kokku kooli töötajate koosoleku.	Direktor	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja
Koosolekul - annab politseiga kooskõlastatud info toimunu kohta; - määrab info, mida jagatakse õpilastele ja lapsevanematele; - kordab üle juhised ajakirjanike suunamiseks kõneisikute poole ning õpilaste juhendamiseks meediaga suhtlemisel; - annab infot edasise koolikorralduse kohta; - annab soovitusi, kuidas juhtunud klassis käsitleda; - pakub õpetajatele tuge.	Direktor	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja
On koolipoolseks tehniliseks toeks kriisikeskuse loomisel.	Direktor	IT-spetsialist
Tegutseb kooli kõneisikuna suheldes meediaga.	Direktor	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja
Vastavad infotelefonile ning suhtlevad lapsevanemate ja teistega (va meedia), edastavad infot ainult politseiga kooskõlastatud piirides. Võimalusel suunatakse kooli kantselei telefon numbritele, millel on võimalik kõnedele vastata. Esimesel võimalusel võtab tegevuse üle kriisikeskus.	Direktor	Sekretär
Kui on vajalik koolimaja sulgemine menetluseks, organiseerib ruumid järgmise koolipäeva, infotundide jm toimumiseks.	Narva LV Kultuuriosakonna spetsialist	Narva LV Kultuuriosakonna sekretär
Korraldab järgmisel koolipäeval infotunni kõigile õpilastele ja õpetajatele.	Direktor	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja
Korraldab mälestusrituaalid, kui sündmuse tagajärjel on hukkunud.	Direktor	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja

5.2. Rünnaku ähvardus

Ülesanne	Teostaja	Asendaja
Täpsustab infot nii palju kui võimalik	Direktor	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja
Teavitab kooli kontaktisikut politseis	Direktor	Õppealajuhataja
NB! Kui ähvardaja kavatseb rünnata kohe, annab viivitamatult varjumishäire ja seejärel teavitab kohe 112. (edasi tegevus eelmise punkti järgi).	Õpetaja-korrapidaja	Sekretär

5.3. Tulekahju

LISA 2 Tulekahju hädaolukorra dokumendid

Kui oled avastanud tulekahju, siis tegutse järgmiste juhiste järgi.

1. Helista 112 ja teata tulekahjust häirekeskusele!
2. Informeeri tulekahjust läheduses olevaid inimesi! Kui hoones on olemas tulekahjusignalisatsiooni häire, mille töölepanekuks on tarvis vajutada signaalnuppu, siis tuleb seda teha. Aita ilma ennast ohtu seadmata ohus olevatel inimestel ohtlikust kohast eemalduda!
3. Häirekeskusesse helistamisel tuleb edastada järgmist infot ning vastata küsimustele:
Mis on juhtunud?
Kui helistad häirekeskusesse, siis on kõige õigem alustada sellest, mis on juhtunud. Sisaldagu juba su esimene lause probleemi, miks sa helistasid, siis ei pea dispetšer seda pärima, ja sa võidad aega.

Ütle, mis põleb.

Kas tules on mõni hoone või sõiduk või kulu või prügi jne. Kui tegemist on hoonega, siis on oluline, millisel korrusel toimub põlemine, kas paistab ainult suitsu või on ka tuld, kui suureks on tuli arenenud.

Kus see õnnetus on juhtunud?

Alati tuleb võimalikult täpselt öelda õnnetuse aadress.

Kas keegi on saanud kannatada?

Õnnetuskohtadele saadetakse sõltuvalt õnnetuse liigist ja suuruselt väga erinevaid abijõude, kuid nende hulgas ei pruugi alati olla kiirabi. Kiirabi väljasaatmine otsustatakse selle järgi, kas keegi on saanud kannatada või on selleks reaalne oht. Tulekahjude puhul loetakse reaalseks ohuks olukorrad, kus on kindlalt teada või on kahtlus, et põlengust haaratud piirkonnas on inimene sees. Kui helistaja oskab sündmust korrektselt hinnata, siis on kõige tähtsam - inimelu kaitse - ka maksimaalselt tagatud.

Kas põlevas hoones võib olla lisaohтусid?

Lisaohтусed on gaasiballoonid, põlevvedelikud, lõhkeained jne. Neid võib sageli leida igasugustes kõrvalhoonetes, garaazides, pööningutel jne.

Teataja nimi ja kontakttelefoni number.

Numbri olemasolu on tarvis selleks, et oleks võimalik sulle vajadusel tagasi helistada ja küsida lisainfot. Sageli ei leia abijõud õiget õnnetuskohta kohe üles ja on tarvis seda täpsustada.

4. Evakueeru hoonest lühimat teed pidi (**vt Lisa 2 Evakuatsiooni juhend erakorralise olukorra tekkel**).

5. Kui on tegemist väiksema tulekahjuga ja vajalikud vahendid on käepärast, võid võimalusel alustada oma elu ja tervist ohtu seadmata tule kustutamist!

6. Tulekahju korral jäta alati meelde järgmised reeglid:

Liigu võimalikult ohutult!

Ole võimalikult nähtav!

Ära satu kunagi paanikasse ega tekita seda oma käitumisega teistes inimestes!

Anna kohale saabunud juhtkonna esindajale / päästeteenistuse töötajatele informatsiooni!

Enne elektriseadmete kustutamist veendu, et need pole voolu all!

Välitingimustes proovi vältida tule suhtes allatuult jäämist!

Välidi põlemisgaaside sissehingamist, sest need võivad olla mürgised!

Kui ruumis on plahvatusohtlikke esemeid (gaasiballoon, lõhkekehad jne), siis eemaldu kiiresti ning hoiata ka teisi!

Ära sea elu ohtu!

Sulge ukсед ja aknad, kuid ära lukusta!

Lülita hoonest või ruumist välja ventilatsioon (kui tead kust seda teha)!

Lülita ruumist välja elekter! Elektrit ei tohi välja lülitada pimedal ajal, kui toimub evakuatsioon.

7. Reeglid, mida järgida, kui koolis on tulekahju:

Kogu klass peab püsima koos ning ilma õpetaja loata ei tohi hakata klassiruumist väljuda! (Kui oled põlevas ruumis, siis tuleb sealt viivitamatult väljuda!)

Kui koolimaja koridorid on täitunud suitsuga, siis on turvalisem jääda klassi ning ennast seal kaitsta!

Klassis olles tuleb hoida klassiuks suletuna (mitte lukus!). Mine akende juurde ja anna endast igal võimalikul moel märku.

Kui ukse pragudest tuleb suitsu, siis tuleb need võimalusel riietega kinni toppida. Kui klassiruumis on vett, siis kasta need riided eelnevalt märjaks.

Aknast immitseva suitsu korral tuleks aknad tihendada samal meetodil nagu ukсед.

Kui siiski läheb olukord klassis selliseks, et seal ei ole võimalik olla, siis tuleb õpetaja korraldusel kõigil koos tegutseda. Läbi suitsuse keskkonna liikumine on alati seotud ohtudega. Seetõttu tuleks antud tegevus ette võtta viimase võimalusena, kui klassiruumis pole end enam võimalik kaitsta (tulekollle asub klassiruumis, klassiruumi on sattunud suurel määral suitsu ning seda pole võimalik tuulutada vms). Läbi suitsuse ruumi liikumiseks tuleb õpetaja korraldusel organiseeritult tegutseda, võimalusel on tarvis katta suu ja nina märja riidega.

Koolimajast väljumisel peab õpetaja võtma kaasa ka klassipäeviku, mille alusel saab pärast täpselt kontrollida, kas kõik on hoonest välja saanud.

Pärast koolimajast väljumist peavad kõik klassid koos püsima ning vastavalt kooli evakuaatsiooni plaanile liikuma ettenähtud kohta.

5.4. Pommikahtlase eseme leid

5.4.1. Pommikahtlase eseme leiu juhul

Ülesanne	Teostaja	Asendaja
Teavitab 112 (anda võimalikult täpne eseme ja selle asukoha kirjeldus).	Kriisimeeskonna juhataja	Sekretär
Annab evakueerumishäire (kui ese asub evakueerimisteel, anna juhend ohutuks evakueerumiseks).	Riidehoidja	Koristaja
enne klassiruumist lahkumist tuleb võimaluse korral avada aknad; - ruum tuleb kiiresti üle vaadata, kas seal on tavapäratuid esemeid.	Aineõpetaja	Klassijuhataja
Piirab pommikahtlase eseme lähiümbruse, tagab demineerijate saabumiseni, et ohutsooni ei lähe kõrvalisi isikuid.	Direktor	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja
Võtab evakueerudes kaasa õpilaste nimekirjad	Klassijuhataja	Sekretär
Kogub kogunemiskohas teavet selle kohta, kas kõik õpilased on ohutult väljunud või võib keegi olla ohutsoonis.	Klassijuhatajad	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja
Teavitab päästetööde juhti - evakuatsioonist; - kas mujal koolimajas märgati veel kahtlaseid esemeid; - ventilatsiooni ja vee sulgemisest; - elektri väljalülitamisest; - sundventilatsiooni väljalülitamisest; - elektrikilbi asukohast.	Direktor	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja

5.4.2. Pärast turvalisuse taastamist:

Ülesanne	Teostaja	Asendaja
Toimub kriisimeeskonna koosolek, kus - kohandatakse tegevusplaani vastavalt olukorrale; - jagatakse ülesanded.	Direktor	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja
Korraldab õpetajatele infotunni, et - anda päästetöötajatega kooskõlastatud info toimunu kohta; - määrata info, mida jagatakse õpilastele; - anda soovitusel, kuidas juhtunut klassis käsitleda.	Direktor	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja

5.5. Pommiähvardus

LISA 3 Pommiähvarduse dokumenteerimise ankeet

5.5.1 Pommiähvarduse juhul

Ülesanne	Teostaja	Asendaja
Kogub kõne vastuvõtjalt nii palju infot, kui võimalik, palub selle ka kirja panna (nii saadud info kui kirjeldus helistaja ja kõne tausta kohta),	Direktor	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja
Teavitab 112, kui ähvarduse vastuvõtja seda veel ei teinud.	Direktor	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja
Otsustab, kas - ignoreerida ähvardust (seda saab teha ainult siis kui oled olukorda analüüsinud ja otsuse turvalisuses kindel [näiteks on teada saadud, kes kooliõpilastest selle ähvarduse tegi vmt] muul juhul seda võimalust mitte kasutada!; - anda kohene evakuatsioonihäire; - korraldada vaikne otsing ja vajadusel anda evakuatsioonihäire.	Direktor	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja
Vajadusel kutsub kokku kriisimeeskonna koosoleku, kus otsustatakse tegevuskava ja jagatakse ülesanded.	Direktor	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja

5.5.2. Evakueerimine

Ülesanne	Teostaja	Asendaja
Algatab evakuatsiooni.	Direktor	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja
Annab läbi valjuhääldi korralduse enne evakueerimist - võimalusel avada aknad; - vaadata ruum üle, kas seal on tavapäratud esemeid; - võtta kaasa isiklikud esemed (see kiirendab ruumide kontrollimist demineerijate poolt).	Aineõpetajad	Klassijuhatajad
Juhendab läbi valjuhääldi või kohapeal evakuatsiooni, kui see ei toimu tuletõrje evakueerimisplaani alusel (kui leid asetseb evakuatsiooni teel).	Direktor	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja
Teavitab päästetööde juhti - lõhkeseade arvatavast asukohast; - elektrisüsteemi väljalülitamisest; - sundventilatsiooni väljalülitamisest; - elektrikilbi asukohast.	Direktor	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja
Võtab evakueerudes kaasa õpilaste nimekirjad	Aineõpetajad	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja
Kogub kogunemiskohas teavet selle kohta, kas kõik õpilased on ohutult väljunud või võib keegi olla ohutsoonis. NB! Kooli personal peab olema kättesaadaval, kui neid on vaja täiendavalt küsitleda.	Tugispetsialist Kriisimeeskonna juhataja asetäitja	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja Sekretär
Teavitab päästetööde juhti hoonesse jäänud inimestest ja piirkonnast, kuhu nad on jäänud.	Direktor	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja

5.5.3. Pärast turvalisuse taastamist

Ülesanne	Teostaja	Asendaja
Korraldab pommiähvarduse tõttu ärajäänud tundide toimumise.	Direktor	Õppealajuhataja
Korraldab õpetajatele infotunni, et - anda päästetöötajatega kooskõlastatud info toimunu kohta; - määrata info, mida jagatakse õpilastele; - anda infot ärajäänud tundide toimumise korra kohta; - anda soovitusel, kuidas juhtunud klassis käsitleda.	Direktor	Kriisimeeskonna juhataja asetäitja

6. Muud kriisisituatsioonid

6.1 Füüsiline vägivald

Vägivaldne käitumine õpilaste vahel:

Hinda kainelt olukorda jäädes ise rahulikuks. (loe kümneni)

Hüüa kaklejaid nimepidi, püüdes pöörata nende tähelepanu endale.

Kui tunned hästi õpilasi ja nende iseloomu – võid ise sekkuda füüsiliselt kaklejate vahele astudes.

Palu kaasõpilasi füüsiliselt kaklejad teineteisest eemale sikutada.

Vajadusel anda esmaabi.

Vajadusel kutsuda kiirabi.

Hoia kaklejad piisavalt pikka aega teineteisest eemal ja jälgi, et nad rahuneksid.

Informeeeri klassijuhatajat.

6.2 Õpilane alkoholihoobes või meelemürkide mõju all

joobekahtluse korral jälgida õpilast ja ka kaasõpilaste reaktsioone kahtluse korral aineõpetaja teeb kiirkõne sekretärile ja kutsub abi (saata suvaline õpilane kutsuma kohale kl. juh/ õppejuhti /direkts. esindajat)

vajadusel kutsutakse kiirabi

vestlus kooli psühholoogiga

selgitused ja arutelu kaasõpilastega

6.3 Koolitraumad

Kooli traumadeks võivad olla:

Luumurrud

Põrutus

Põletus

Elektrišokk

Mürgitus

Haavad (sügavad/ulatuslikud)

Minestamine

Krambid

Kaela ja -seljavigastused

Õhupuudus (võõrkeha hingamisteedes)

Rindkere valu

Amputatsioon

Uppumine

Vägivald

6.3.1. Nõuanded kohe tegutsemiseks selliste juhtumite korral

Jää rahulikuks, veendu, et lähenemine ei kahjustaks sind ennast.(elektrijuhtmed, gaasileke, hoone konstruktsioon, vägivald)

Hinda kannatanu seisundit (kaaslane saada abi järele)

Kui kannatanu on teadvusel - küsi mis juhtus

Helista 112-räägi -mis juhtus?

-kus juhtus?

-kas on vigastatuid?

Ära lõpeta kõnet enne kui oled selleks loa saanud.

Ära jäta kannatanut üksi-räägi temaga

Teata direktsiooni tel: 3592727, mobiil:58042428

Oota abi

Kannatanule ei tohi anda ravimeid

Kannatanut ei tohi liigutada

6.3.2. Tegutsemine pärast traumat

Õnnetuse põhjalik analüüs

Vestlused

Psühholoogi abi

6.3.3. Ennetavad tegevused

Ohutustehnika regulaarne tutvustamine(kordamine)

Esmaabi õpetamine ja kordamine

Ohtlike olukordade kohene märkamine(augud, libedus, juhtmed jne,) ja likvideerimine.

Töötajate ja õpilaste juhendamine

Kõrgenenud riskiga õpilaste jm. kannatanute grupi väljaselgitamine ja nende abistamine

6.4 Toidumürgitus koolis

6.4.1 Mis on toidumürgitus?

Üldiselt on mürke võimalik alla neelata, sisse hingata, süstida, need võivad imenduda läbi naha või silmade. Bakteriaalne toidumürgitus on mürgiseid baktereid sisaldava toidu söömise tagajärjel tekkiv tervisehäire.

Kuigi esineb ka looduslikult mürgist toitu (taimed, seemed), on kõige suurem ohuallikas saastatud toit. Saastunud või riknenud toidus paljud bakterid paljunevad ja toodavad toksine, mis põhjustavadki mürgistusi.

Keemilisi taimekaitse- jms vahendeid, keskkonnasaastet, olmemürke, pestitsiide ja raskemetalle saab enamasti toidu pinnalt eemaldada hoolika pesemisega. Toidumürgituste vältimiseks tuleb hoiduda riknenud ja pesemata toiduainetest. Tavalised toidumürgitused mööduvad paari päevaga. Harva lõpeb äge toidumürgitus surmaga.

Botulismi toksiooni tekitab mikroob *Clostridium botulinum*, mis areneb mullas. Mikroobid hävivad kuumutamisel, kuid eosed taluvad kõrgeid temperatuure. Eosed arenevad õhuhapnikuta keskkonnas. Ohustatud on kodus vähese soolaga valmistatud liha, seemed, herned ja muud talvehoidised. Botulismi edasine kulg sõltub mürgistuse iseloomust. Sellega võivad kaasneda organismi üldine vastupanuvõime langus, lootekahjustus ja pärilikkusinfo muutumine. Pikaajaline väikeste dooside tarbimine soodustab kasvajate teket. Botulismi peiteaeg on 30–36 tundi. Surm saabub kesknärvisüsteemi halvatus tagajärjel.

Salmonelloosi põhjustavad looduses laialt levinud mikroorganismid salmonellad. Haigestutakse tihti tooreste munade või munatoitude söömisest. Mürgistus ilmneb juba paar tundi pärast saastunud toidu söömist, vahel ka hiljem.

Stafülokoki toksiooni toodab mädapõletikku tekitav mikroob *Staphylococcus aureus*, mis võib toitu sattuda mädapõletikuga sõrmelt või saastunud kätelt. See häviv kuumutamisel.

Mürgistusnähud (köhuvalu ja -lahtisus, oksendamine) ilmnevad juba paar tundi pärast saastatud toidu söömist.

Sinihapet võib sisaldada hapuks läinud luuviljade kompott. Sinihape on väga mürgine. Sinihappe ja selle soolade surmaannus on väga väike, umbes üks kahekümnendik grammist, väikese noaotsatäis. Mürgitust põhjustab luuviljade seemneis sisalduv amügdaliin. Tuleb arvestada, et mürgine HCN (sinihape) võib organismi sattuda mitte ainult toidu, joogi ja õhuga, vaid ka läbi naha. HCN tungib raskusteta läbi ka vigastamata nahast. HCN-aurud võivad olmes moodustuda nailon- ja polüuretaanesemete termilisel lagunemisel ja põletamisel.

6.4.2 Võimalikud mürgistuse hoiatusnähud on:

tabletid, marjad või tundmatu aine õpilase suus; põletushaavad suu ümber või nahal; kummaline lõhn või hingeõhk; higistamine; seedehäired või oksendamine; pearinglus või minestus; krambid.

6.4.3 Mis on toidumürgituse tunnused?

Ägeda toidumürgituse tunnused avalduvad 2-10 tundi pärast söömist. On iiveldus, sage oksendamine, tihti järgneb tugev kõhulahtisus. Temperatuur võib olla veidi kõrgenenud ja hiljem isegi madalam tavalisest. Täiskasvanul muutub seisund väga harva ohtlikuks ja kestab halb 4-6 tundi, kuid väikelastel võib seisund muutuda mõne tunniga eluohtlikuks. Eriti kiiresti kurnab ära sage oksendamine koos kõhulahtisusega.

Toidumürgituse tunnused on iiveldus, oksendamine, kõhuvalu, kõhulahtisus ja palavik.

Botulismi tunnused on peavalu, nõrkus, kahekordne nägemine, oksendamine.

Salmonelloosi tunnused on pea- ja kõhuvalu, kõhulahtisus ja kõrge palavik, võib kaasneda liigesevalu.

Stafülokoki tunnused on kõhuvalu, kõhulahtisus, oksendamine.

Sinihappe tunnused on kõrvetustunne suus ja kurgus, süljevool, rõhumistunne südame piirkonnas.

6.4.4. Mida teha ?

Kanna ühekordselt kasutatavaid kummikindaid.

Vaata õpilase suhu. Eemalda kõik järelejäänud ained suust.

Kui võimalik, selgita välja:

Õpilase vanus ja kaal.

Mida õpilane alla neelas.

Millist tüüpi mürk see oli.

Kui palju ja millal seda manustati.

Kui õpilane kaotab teadvuse, aseta ta külili.

Kontrolli hingamisteid.

Vaata, kuula ja tunne hingamist.

Kui õpilane lõpetab hingamise, alusta elustamist.

Toidumürgituse või muul põhjusel sissesöödud mürgistuse puhul on oluline teada, et mürgistuse põhjus püsib maos umbes tund aega. Hiljemalt ühe tunni möödudes hakkab mao sisu liikuma edasi soolde ja soolest enam midagi tagasi ei tule.

ENAMASTI ON PAREM MITTE esile kutsuda oksendamist ega manustada midagi.

Mõne mürgise aine koosmõjul võib oksendamine põhjustada suuremat kahju.

NB! Oksendamist ei tohi esile kutsuda söövitavate ainete allaneelamise korral.

Oksendamine tuleb esile kutsuda enne, kui mao sisaldus on liikunud soolde.

Oksendamine tuleks esile kutsuda iga tableti, vale toidu ja alkoholi korral.

Ei tohi juua kohe peale oksendamist suures koguses vett, sest siis on järgmine kiire oksendamine kindel. Tuleb võtta väikeste lonksudega külma vett.

* Tuleb juua palju jahedat, ilma gaasita vett või piparmünditeed, kui oksendamine on lõppenud.

* Kasutada aktiveeritud sütt .

Piisava toime annab ainult piisavalt suur kogus sütt. Sisse söödud mürgistuse korral tuleb tarvitada 1 g söetablette iga kg kehakaalu kohta. **Apteegist kättesaadav söetablett kaalub 0,25 g. Kui abivajaja kaalub 40 kg, siis sobiv kogus söetablette on 40 g ehk 160 tabletti, so pakendi kohaselt 16 lehte.** Söetablettides sisalduv aktiveeritud süsi absorbeerib mao sisaldise koos mürgiste ainetega endasse.

- * Kurnava kõhulahtisuse korral võtta sisse 2 tabletti Loperamiidi.
- * Valude korral kõhus aitab 1-2 tabletti No-Spad 2-3 korda päevas
- * Sinihappe mürgituse esmaabiks rakendatakse 0,2%-list kaaliumpermanganaadi lahust, vesinikperoksiidi, naatriumtiosulfaadi ja raudsulfaadi lahuseid.
- * Botulismi kahtluse korral tuleb viivitamatult kutsuda **kiirabi 112**

Kiirabi kutsumiseks helistada numbril 112.

Enne abi kutsumist selgita välja, kas ja millist abi vaja on.

Katsu säilitada rahu ja räägi juhtunust vastates dišpetseri küsimustele:

- *mis juhtus?*

- *kas kannatanu on teadvusel ja hingab?*

- *kus kohas kannatanu asub?*

- *kas keegi kohalolijatest on võimeline ise abi osutama?*

Mitte katkestada kõnet enne, kui dišpetser on seda lubanud! Kuigi see võib tunduda abikutsujale aja raiskamisena, on küsitav informatsioon vajalik kannatanu paremaks aitamiseks.

ESMAABI ANDJA PEAB TEGUTSEMA RAHULIKULT JA SIHIPÄRASELT!

6.5. Surmajuhtum

Õpilase surm

1. Teate saanu võtab koheselt ühendust direktoriga või kellegagi kriisimeeskonnast.
2. Kutsutakse kokku kriisimeeskond.
3. Direktor kinnitab info ja teavitab juhtunust õpilasi ja kooli töötajaid.
4. Klassijuhataja ja kriisimeeskond otsustab, kes võtab ühendust lahkunu perekonnaga, et
 - avaldada kaastunnet,
 - informeerida koolis tehtavast,
 - läbi arutada võimalik koolipoolne abi ning perekonna soovid seoses mälestusrituaalidega koolis, koolikaaslaste osalemisega matustel jmt.
5. Kui lähedased on nõus kaasõpilaste/õpetajate osalemisega matustel, teavitab kriisimeeskond sellest suuliselt õpetajaid ja kirjalikult lapsevanemaid.
6. Klassijuhataja avaldab klassikaaslaste poolt kaastunnet õpilase omastele (kaastundeavaldus), kooli poolt avaldab kaastundeavalduse kriisimeeskond.

6.6. Covid-19 leviku tõkestamine

6.6.1. COVID-19 leviku tõkestamise plaanis kasutatavad põhimõisted

Haige (töötaja, õpilane) - on inimene, kellel on diagnoositud COVID-19 poolt põhjustatud haigus.

Lähikontaktiks loetakse olukorda, kus inimene:

- ❖ elab samas majapidamises COVID-19 haigega;
- ❖ on olnud otseses füüsilises kontaktis COVID-19 haigega (nt kätlemine), vähemalt 15 minutit ja vähem kui 2 meetri kaugusel;
- ❖ on olnud otseses kontaktis COVID-19 haige eritistega ilma kaitsevahendeid kasutamata (nt on peale kõhitud, aevastatud, kasutanud viirusekandja salvvrätti paljaste kätega);
- ❖ on viibinud COVID-19 haigega ühes ruumis (nt klassiruumis, saalis jne) vähemalt 15 minutit ja vähem kui 2 meetri kaugusel;
- ❖ on viibinud transpordivahendis sümptomaatilise COVID-19 haige läheduses, sh:
- ❖ isikud, kes istusid samas reas ja 2 rida ees- või tagapool,
- ❖ COVID-19 haige reisikaaslased ja hooldajad.

Koroonaviiruse sümptomid

Koroonaviirusega nakatunud inimestel on kõige sagedamini üks või mitu järgmistest sümptomitest:

- ❖ palavik
- ❖ kuiv köha
- ❖ väsimus
- ❖ röga
- ❖ hingamisraskused
- ❖ lihas- ja liigesvalu
- ❖ kurguvalu
- ❖ peavalu

Siiski, igal koroonaviirusesse nakatunud inimesel võivad olla erinevad sümptomid. Võib olla nakatunud ka nii, et sümptomid on kerged või neid pole üldse ja inimene ise tunneb end täiesti tervena.

Haiguse peiteperiood on 2 kuni 14 päeva, keskmiselt 5 päeva. See tähendab, et nii palju võib minna aega alates nakkuse saamisest kuni selleni, et inimene hakkab end haigena tundma ja tekivad esimesed sümptomid. Vahepealsel ajal on inimene aga endalegi teadmata teistele nakkusohtlik. Enamik inimesi põeb koroonaviirust kergelt, aga eriti vanemaealistel ja kroonilisi haigusi põdevatel inimestel võib haigus kulgeda raskemalt.

COVID-19 kinnitatud haige peab püsima arsti otsusel eneseisolatsioonis, mis tähendab liikumispiirangut avalikus ruumis ning lähikontaktide vältimist COVID-19 leviku tõkestamiseks.

COVID-19 kinnitatud haige lähikontaktne peab jääma eneseisolatsiooni, mille puhul kehtivad inimesele samad nõuded, mis VV korralduses nr 257 karantiini korral. COVID-19 nakkusesse haigestunu lähikontaktsete puhul ei käsitleta eneseisolatsiooni, st kodus püsimise nõude rikkumisena seda, kui inimene lahkub ajutiselt oma viibimiskohast, et hankida igapäevaseks toimetulekuks hädavajalikku ja kui muul viisil ei ole selle hankimine võimalik. Hädavajaliku all mõeldakse eelkõige toitu ja ravimeid. Sel juhul peab inimene võtma kasutusele kõik meetmed, et viiruse võimalikku levikut tõkestada, sh kasutama näomaski, kasutama kindaid või desinfitseerima käsi, hoidma distantsi teiste inimestega ning valima kodust lahkumiseks sellise kellaaja, kus on teiste inimestega kokkupuutumise võimalus väiksem.

Karantiini korral ei tohi inimene oma elukohast või püsivast viibimiskohast lahkuda, selle saab kehtestada VV oma korraldusega või TA haldusaktiga, kui on oht eriti ohtliku või uudse ohtliku nakkushaiguse leviku oht nakkuskoldest väljapoole (NETS § 27).

<https://www.terviseamet.ee/et/liikumispiirang-eneseisolatsioon-karantiin>

6.6.2. Koroonaviiruse leviku tõkestamise olulised ennetusmeetmed koolis

1) Kooli fuajees on tagatud käte hügieeniks desinfitseerimisvahendid (võimalusel puutevabad automaadid), sööklas ja tualettruumides on olemas kätepesuvahendid, ühekordsed paberrätikud ning kätehügieeni plakatid.

2) Õpilaste ja personali informeerimine kätehügieeni vajadusest. Käsi tuleb pesta sooja voolava vee ja seebiga vähemalt 20 sekundit. Kui kätepesuvõimalust ei ole, siis kasutada alkoholipõhist (vähemalt 70% alkoholisisaldusega) käte desinfitseerimis-vahendit.

3) Inimestevaheliste kontaktide vähendamine on olulise tähtsusega, vähendada erinevate gruppide kokkupuutumist nii palju kui võimalik. Üritusi kavandades tuleb kaaluda nende vajalikkust ja maandada viiruse leviku riske, korraldades ürituse hajutatult ja väiksemates rühmades. Õppekäike ja ekskursioone on soovitatav korraldada klasside või rühmade kaupa. Välisreisid ja rahvusvahelised üritused on soovitatav edasi lükata. Tulles välisreisilt riigist, kus nakkuskordaja on 16 või enam, tuleb jääda kaheks nädalaks eneseisolatsiooni. Koolil on õigus suunata kõrge nakatumisriskiga riigist tulnud õppija distantsõppele. Ajakohase info riikide ja liikumispiirangute

kohta Eestisse saabujatele leiab Välisministeeriumi kodulehelt: <https://vm.ee/et/teave-riikide-ja-eneiseisolsiooninouete-kohtaeuroopast-saabujatele>.

4) Koolimajas töötab ventilatsioon maksimaalrežiimil ning toimub regulaarne ja piisav tuulutamine (vähemalt 15 minutit). Koolis on piisaval hulgal kontaktivabad termomeetrid palaviku mõõtmiseks.

5) Igapäevase märgkoristuse korraldamine, koristamisel pesta erinevad pinnad (pingid, lauad, uksealingid, lülitid jm) tõhusalt nõuetekohaste pesemis- või desinfitseerimisvahenditega (tualett-pesuruumide koristamine toimub iga 3 tunni järel, koristaja teeb desinfitseerimise ja koristamise kohta kirjaliku märke vastava sanitaarruumide kontroll-lehele).

6) Õpilaste juhendamine hingamisteede hügieeni osas. Kui aevastatakse või köhitakse, siis tuleb katta oma suu ja nina ühekordse salvrätikuga ning visata siis see koheselt prügikasti ja puhasta seejärel käed. Kui ei ole salvrätikut, siis kasutada oma varrukat (küünarvarre osa), aga mitte paljast kätt.

7) Koolis käivad vaid terved õpilased ja personal, haigusnähtudega tuleb jääda koju.

8) Käesolevat Narva Täiskasvanute Kooli COVID-19 leviku tõkestamise plaani olukorra muutumisel täiendatakse operatiivselt.

6.6.3. Teabevahetuse korraldamine

Teabevahetuseks kasutab kool e-kooli ja kooli ametlikke e – poste. Kooli õppetöö korralduse päevakohane info õpilastele on kooli kodulehel (www.narvatk.ee), e-koolis, kooli välisüksel. Teabevahetuse korraldab koolijuht, tema puudumisel ametlik asendaja, kes on ühtlasi kommunikatsiooni kontaktisik. Koolijuht koos kriisimeeskonnaga otsustab info liikumise operatiivselt.

Teabevahetuse valdkonnad ja vastutajad

Teave	Sihtrühm	Vastutaja
1. Üldinfo	Personal, õpilased, koostööpartnerid	Direktor
2. Õppe- ja kasvatustöö	Personal, õpilased	Õppealajuhataja
3. Operatiivsed korraldused	Personal, õpilased	Direktor

Kommunikatsiooni kontaktisik koostab, edastab ja vahendab infot lähtudes riiklikest ja linna kesketest suunistest.

Meediapäringutele vastab ainult koolijuht, kes annab kooli pidajaga või Terviseametiga kooskõlastatud infot.

6.6.4. Koolis haigestumine

Koolis haigestunud õpilane

1. Kui kooli töötaja märkab, et õpilasel on haigusnähtud suunab ta õpilast viivitamatult sotsiaalpedagoogi või klassijuhataja juurde.

2. Kooli sotsiaalpedagoog või klassijuhataja fikseerib õpilase tervisliku seisundi, vajadusel võtab ühendust sugulastega ja lepib kokku õpilase turvalise lahkumise koolist koju.

Koolis haigestunud töötaja

Kui kooli töötaja haigestub tööl olles, siis informeerib ta sellest telefoni teel kooli sekretäri või direktori.

Peale teavitamist peab töötaja koheselt koolist lahkuma valides turvalise teekonna koju.

Kui õpilase või töötaja tervises seisund silmnähtavalt halveneb, siis tuleb helistada 112.

6.6.5. Kodus haigestumine, eneseisolatsioonis olemine, lähikontakt haigestunud inimesega

Kui õpilasel / töötajal on diagnoositud COVID-19 või ta on eneseisolatsioonis/ on olnud lähikontaktis haigestunud inimesega, siis peab õpilane teavitama sellest kooli klassijuhataja kaudu. Klassijuhataja teavitab haigestunud õpilasest/ eneseisolatsioonis või haigega lähikontaktis olnud õpilasest kooli direktori või sekretäri. Haigestunud / eneseisolatsioonis olev / haigestunud inimesega lähikontaktis olnud õpilane/töötaja peab püsima kodus. Kui koolitöötajal tuvastatakse COVID-19, siis temaga lähikontaktis olnud koolitöötajad ja õpilased jäävad kaheks nädalaks distantsõppele või kaugtööle. Õpilane või töötaja võib kooli naasta siis, kui perearst on tunnistanud ta terveks.

6.6.6. Kooli töö korraldamine COVID-19 diagnoosi kinnituse korral

Terviseameti regionaalosakond võtab kooliga ühendust ja teavitab kinnitatud COVID-19 diagnoosist ning selgitab välja inimesed, kes olid haigestunud inimesega sümptomaatilisel perioodil lähikontaktis. Kool osutavad kaasabi. Lähikontaktseid teavitab Terviseamet ning nad peavad jääma koju isolatsiooni 14 päevaks ning jälgima hoolikalt oma tervist. Ülejäänud koolitöötajad ja õpilased võivad jätkata oma tavapärase elu, kuid tuleb hoolikamalt jälgida oma tervist. Sümptomite ilmnemisel tuleb võtta kohe ühendust perearstiga.

- ❖ COVID-19 diagnoosi kinnituse korral peab koheselt sulgema kooliruumid, kus COVID-19 viiruse positiivse diagnoosi saanud õpilane või töötaja on viibinud. Nimetatud ruumides viiakse läbi kõikide pindade desinfitseerimine (sh uksekäepide, prügikast ja kraanisegisti, laud jne) vastavalt Terviseameti soovitudele.
- ❖ Ruumid on lubatud avada 48 tunni möödudes ruumide sulgemisest tingimisel, et ruumide nõuetekohasest desinfitseerimisest on möödunud vähemalt 6 tundi.
- ❖ Kui pole võimalik kindlaks teha pindu ja ruume, mis võivad olla COVID-19 viirusega saastunud, tuleb 72 tunniks sulgeda kogu hoone.
- ❖ Kui mõnes klassis või õpperühmas tuvastatakse haigestumine, siis läheb haigestunuga kokku puutunud klass või õpperühm kaheks nädalaks distantsõppele. Haigestunu peab perioodi lõpus tegema uue testi, positiivse testi korral jääb ta endiselt isolatsiooni.

Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse alusel otsustab nakkushaiguse epideemilisest levikust tuleneva ohu üle Terviseamet talle laekuvate andmete alusel. Kui haridusasutuse piirkonnas on tuvastatud kohapealne COVID-19 levik, annab tegutsemise suuniseid Terviseamet, lähtudes piirkonna epidemioloogilisest olukorrast.

Kui haridusasutuses on õppijatel ja töötajate tuvastatud COVID-19, kaalub Terviseamet asutuse sulgemise vajadust. Sulgemine tähendab üldjuhul õppetöö jätkamist distantsilt. Terviseametil on lisaks haridusasutuste ajutisele sulgemisele õigus nõuda desinfektsiooni või puhastuse läbiviimist ning inimeste tervise-uuringute korraldamist ja nakkushaiguse diagnoosimist. Sama seadus ütleb, et kooli pidaja võib ajutiselt sulgeda enda juhitava asutuse, kooskõlastades selle Terviseametiga.

7. Soovitusi tegutsemiseks hädaolukorra eel, ajal ja selle järgselt

7.1. Kuidas õpetaja saab kriisiks valmistuda?

Täienda oma teadmisi:

- leinaprotsessi kulgemisest ja selle mõistmisest;
- õpilase kriisireaktsioonidest ja nende mõjust õppimisele, suhetele, tervisele;
- selle kohta, kuidas suhelda õpilastega kriisi olukorras;
- selle kohta, kuidas kasutada kriisijuhtumit õpetamise eesmärgil ning kuidas rääkida õpilastega rasketel teemadel või mil viisil viia läbi klassivestlusi.

Kui kooli kriisitoimikond on personali juhtunust informeerinud, on õpetajad need, kelle ülesanne on aidata oma klassides õpilastel juhtunut käsitleda. Sageli võib õpetaja osutada ainsaks täiskasvanuks, kelle poole õpilased oma mõtete ja tunnetega pöörduda saavad või julgevad. Isegi

siis, kui õpetaja ei ole saanud kriisiabialast ettevalmistust saab ta olla õpilastele suureks toeks. Seejuures peab õpetaja tulema toime ka iseenda stressireaktsioonidega.

Pärast traumaatilisi sündmusi võivad õpetajal ilmned järgmised järelreaktsioonid: ärrituvus, keskendumisraskused, raskused tundide läbiviimisel, hirm, et õpilastega juhtunust rääkimine võib asja veel hullemaks teha, ebamugavustunne seoses oma tugevate tunnetega (hirm, viha), sündmuse traumeeriva toime eitamine õpilastele. Et õpilasi aidata, peaks õpetaja olema teadlik oma seisundist ja otsima vajadusel endale abi.

7.1.1. Juhiseid õpetajale

1. Teavita hädaolukorrast päästeteenistust numbril 112 (ei ole vaja karta, et keegi teine on juba helistanud – siin kehtib põhimõte, et pigem rohkem kui üldse mitte keegi).
2. Ole aktiivne ja otsustav. See aitab kaasa õpilaste turvatunde ja tasakaalu taastamisele.
3. Ole õpilastega koos, ära jäta õpilasi üksi.
4. Vajadusel anna informatsiooni toimunust kiirabitöötajatele, päästeteenistuse- või politseiametnikele. Anna tõene ülevaade juhtunust, räägi vaid teadaolevaid fakte. Püüa jääda oma väljendustes rahulikuks ning kirjeldada juhtumit selgelt ja lihtsalt. Kui sul on mingitel põhjustel raske üksi rääkida, kutsu endale appi kolleeg või kriisimeeskonna liige.
4. Anna aega reageerimiseks ja küsimuste esitamiseks.
5. Väldi lubadusi. Ära luba, et kõik saab varsti korda, kuid hoi üleval lootust, et lõpuks kriis siiski ületatakse.
6. Julgusta õpilasi juhtunust rääkima. Sageli tahetakse kriisiolukorrast korduvalt rääkida ja küsida samu küsimusi, sest toimunut on raske omaks võtta. Julgusta õpilasi rääkima nii juhtunuga seotud faktidest kui ka oma tunnetest. Leppige vajadusel kokku ajad, millal te koolipäeva jooksul juhtunust räägite.
7. Säilita klassis tavapärased reeglid. Toeta õpilaste igasugust tegevuslikku aktiivsust. See süvendab kokkukuuluvus- ja turvatunnet ning aitab taastada kontrolli tunnete üle.
8. Muuda ajutiselt õppekava. Peale traumaatilisi sündmusi on õpilastel raskusi keskendumise ja mälu ning alaneb õpivõime. Kontrolltööd tuleks mõned päevad edasi lükata. Ka kodutöid võiks mõneks ajaks vähendada.
9. Ole tähelepanelik riskiõpilaste suhtes. Kõrgeenenud riskiga õpilasteks võivad olla kannatanu õed/vennad, lähedased sõbrad, tugevaid emotsionaalseid reaktsioone ilmutanud õpilased, sündmuse pealtnägijad, need, kel on peres probleeme või on kaotanud pereliikme, depressiooniilmingute või suitsiidikalduvustega õpilased. Nad vajavad kohest individuaalset psühholoogilist esmaabi.
10. Aita taastada enesekontroll. Tugevad tunded on kriisiolukorras loomulikud. Aita neil maha rahuneda ja oma käitumise üle kontroll saavutada.
11. Selgita õpilastele suhtlust ajakirjanikega.
12. Hoi kontakti teiste õpetajate ja kooli personali. Tähtis on teada, kuidas õpilased kriisiolukorras hakkama saavad mitte ainult koolis, vaid ka kodus ja väljaspool. Nii mõnigi õpilane võib vajada spetsialisti abi.
13. Ole oma käitumisega õpilastele eeskujuks. Mida enam täiskasvanud annavad eeskujut, kuidas olla asjatundlik, probleeme lahendav ning samas kaastundlik ja hooliv, seda enam on ka õpilased võimelised käituma adekvaatselt.

14. Ole teadlik oma reaktsioonidest. ja hoolitse ka enda eest. Lubatud on näidata ka oma tundeid, kuid mitte kaotada kontrolli. Ära jäta ennast üksi, räägi kolleegidega, jaga oma tundeid ja mõtteid, vajadusel otsi abi spetsialistidelt.

7.2. Abinõud kriisi ajal ja hiljem

Oluline on ilmutada kindlat ja ühtlasi hoolivat suhtumist, aidates kaasa üldise turvatunde taastamisele ja usalduslike (koostöö)suhete kujunemisele nii koolisiselt kui ka väljaspool kooli: piirkonna elanikud, abipakkuvad asutused jt.

Kriisiga seoses rakendatavad meetmed võib jagada kriisiaegseteks ja kriisile järgnevate päevade kiireloomulisteks ülesanneteks ning pikemaajaliseks tegevuseks.

Väga oluline on kriisi olukorras *informatsioon*. Kontrollitud ja adekvaatse ning läbimõeldud teabe edastamine kooli personalile aitab valmis olla õpilaste reaktsioonide käsitlemiseks.

Väheneb kuulujuttude levik, ärevuse ja hirmu asjatu võimendumine. Teavet peavad saama ka need, kes hetkel kohal ei viibi.

Teavitamine väljapoole kooli

On oluline, et initsiatiiv juhtunust teavitamisel oleks kooli poolel. See aitab ära hoida nii koolis kui ümbruskonnas sageli hirmutavate ja üledramatiseeritud kuulujuttude levikut, ohjata juhtunu käsitlemist meedia poolt, mis sageli osutub kannatanuid, kaasõpilasi, nende peresid ja kooli personali emotsionaalselt häirivaks või isegi traumeerivaks. Selline info edastamine võimaldab taastada kooli normaalse funktsioneerimise võimalikult kiiresti.

Meedia teavitamine

Koolipoolset teavet vahendab direktor. Õpetajad võivad anda meediale teavet kokkuleppel koolijuhiga.

Kiireloomulised ülesanded kriisi ajal ja kohe pärast kriisi

Kriisiolukorras hindab koolijuht olukorda ning annab personalile ja õpilastele selged tegevusjuhised ning püüab olukorda stabiliseerida.

Pärast olukorra rahunemist korraldab koolijuht kõikide koolis töötavate täiskasvanute nõupidamise. Selle käigus:

- Lepitakse kokku tegevussuunad, vastutus ja tööjaotus.
- Selgitatakse välja töötajate enda kriisikogemused ning hinnatakse ressursse probleemi käsitlemiseks.
- Kogutakse kokku võimalikult palju andmeid õpilaste olukorra kohta.
- Lepitakse kokku, kuidas suheldakse õpilaste kodude ja lähedaste inimestega.
- Lepitakse kokku kavandatud meetmetest teavitamine.
- Lepitakse kokku, kuidas kriisi tõttu kannatanud peresid meeles peetakse.
- Lepitakse kokku, milliseid ühiseid tegevusi korraldatakse olukorra käsitlemiseks ning määratakse nende tegevustega seonduv vastutus.
- Lepitakse kokku, kuidas erinevates tundides juhtunut käsitletakse; välditakse kriisi liigset käsitlemist ja rõhutatakse, et õpetaja esmaseks ülesandeks on ära kuulata, vastata küsimustele, anda teavet ja jälgida õpilaste võimalikke kriisiga seonduvaid reageeringuid.
- Lepitakse kokku, kuidas antakse teavet võimalikele meediakanalite esindajatele. Siinkohal tuleks olla eriti hoolikas, seda eriti õpilaste kaitsmisel.
- Lepitakse kokku, kuidas suheldakse koostööpartneritega, millist ekspertide vms abi on võimalik saada koolist väljastpoolt.
- Lepitakse kokku, kuidas asjade käsitlemist töötajate vahel jätkatakse, ja arutatakse, millist abi nad vajavad.

Koolijuht korraldab nõupidamise kooli kriisimeeskonnaga. Selle käigus lepitakse kokku

tegevussuunad, vastutus ja tööjaotus:

- Lepitakse kokku, milline on kellegi roll suhtlemisel peredega ning õpilaste abivajadust puudutava teabe saamisel.
- Lepitakse kokku, kes ja millist abi saab koolis pakkuda ning kuidas rohkem tuge vajavad õpilased suunatakse väljastpoolt antava abi juurde.
- Lepitakse kokku, kuidas kriisimeeskonna töötajad toetavad muud personali.
- Arutatakse, kas on vajadust koolipere ühise kogunemise korraldamiseks.

Oluline on, et koolijuht hoolitseks kriisi ajal ja pärast seda ka oma jõuvarude eest.

LISA 1 Äkkrünnaku ähvarduse dokumenteerimise ankeet

Jää rahulikuks! Proovi vestlusest saada maksimaalselt infot, ära ise telefonikõnet lõpeta!

Kõne vastuvõtu aeg (kuupäev/kellaaeg)
Mil viisil võib rünnak toimuda (kirjeldada/tsiteerida ähvarduse teksti)?
Millal rünnak toimub (kuupäev/kellaaeg)?
Kus rünnak toimub (aadress, objekti nimetus, asukoht)?
Kes on ründaja (kui on teada isik, siis lisada nimi, sünniaeg, kontaktid jms)? Kui on teada ründaja isikukirjeldus, siis lisada ka see.
Milliseid vahendeid ründaja võib kasutada (relvad, süütevahendid jm – kirjeldada nii täpselt kui võimalik)?
Kas ründaja on sündmuskohal?
Mis on ründaja tegevuse eesmärk?
Helistaja asukoht, nimi, telefoninumber:
Kõne vastuvõtmise kuupäev ja kellaaeg:
Kõne vastuvõtja nimi ja kontaktandmed: HELISTAJA ISIK: ☐ mees ☐ naine ☐ tüdruk ☐ poiss ☐ laps, täpsemalt ei oska hinnata. Oletatav vanus _____ Mis keeles rääkis? ☐ eesti ☐ vene ☐ inglise muu _____

Kas helistaja kõneles mõnes murdes või murrakus? _____

Kas helistaja hääl oli teile tuttav? jah ei

Kui jah, siis keda see meenutas? _____

KÕNE HINDAMINE

Iseloomustada helistaja kõnet (märgi sobivad):

- kiire aeglane rahulik ärevil hirmunud
 kahtlev vihane enesekindel karjuv kriiskav
 selge kogelev kurb nutune joobes
 katkendlik kähisev mõmisev läbi nina seosetu
 segane rõõmus itsitustega aktsendiga moonutatud
 muu _____

Kas helistaja keelekasutus oli hea ja korrektne? jah ei

Kas hääletoon muutus kõne ajal?

Kuidas? _____

Kas Teil tekkis mulje, et ähvardaja tunneb Teid või ähvarduse objekti? Miks Te nii arvate?

Kas ähvardaja helistas ühe korra või mitu korda?

Kas ähvardaja kõnes esines kõnedefekte, viiteid vaimsele puudele või muud tavapärasest erinevat? Kui jah, siis mis konkreetselt?

Kas helistaja mainis kedagi nimeliselt? Keda?

Kas kõne taustal oli kuulda teiste inimeste hääli, naeru, itsitamist vms?

Kas kõne taustal oli kuulda müra (masinad, seadmed, liiklusmüra, muusika, muu)?

Muud tähelepanekud?

LISA 2 Tulekahju hädaolukorra dokumendid

Kooli töötajate tegevus õpilaste evakueerimisel Narva Täiskasvanute Koolist hädaolukorra tekkel

№	Tegevus	Tegevus ja selle kirjeldus	Täitja perekonnanimi ja amet
1.	Hädaolukorrast teatamine	Hädaolukorra tekkel tuleb välja kutsuda tuletõrje ja päästekomando telefonitsi 112.	Hädaolukorra avastanud isik
2.	Tegevus pärast ohutsooni tuvastamist	Ohutsooni kindlaksteinud juhtkonna liige edastab informatsiooni varuväljapääsuteede avamisest.	Juhtkond Tehniline personal
3.	Häire andmine kooli ruumides	Tulekahju, plahvatuse või muude erakorraliste asjaolude tekkel koolis antakse isikukoosseisu evakueerimissignaali 2 korda järjestikku 8-10 sekundi kestel, 5-minutilise intervalliga.	Tehniline personal
4.	Õpilaste evakueerimine põlevast hoonest ja nimekirjalise koosseisu kontrollimine.	Kooli kollektiivi tegevus: - õppetöö katkestatakse viivitamatult; - aineõpetajad rivistavad õpilased klassis, kotid võetakse kaasa; - õpetaja võtab kaasa klassipäeviku; - õpetaja poolt määratud viimane õpilane sulgeb klassi aknad ja ukсед (ei lukusta); - õpilased liiguvad rahulikult paanikat tekitamata, ühes suunas hoone väljapääsu poole; - õues loeb õpetaja õpilased üle ja kontrollib nende arvu nimekirja järgi; - õpilaste puudumisest või õpilaste	Kooli õpetajad

		arvu nimekirjaga mittekokkulangemisest teatab õpetaja päästekomandole või kooli juhtkonnale; - hädaolukorral paigutatakse kõik õpilased aadressil KERESSE 20, NARVA	
5.	Evakueeritud õpilaste paigutamine	Koolihoonest väljaviidud õpilased määratakse: 1. Talvisel ajal aadressil KERESSE 20, NARVA, suvisel ajal NARVA 6. KOOLI staadionile. Talvisel ajal viiakse õpilased bussiga nende elukohtadesse vastavalt autotransportettevõtte Narva Bussiveod vahel sõlmitud lepingule.	Kooli õpetajad
6.	Tegevus tulekahju korral. Tulekahju kustutamine personali poolt enne tuletõrjekomando saabumist.	Põlengu avastamise hetkest organiseerida tulekahju kustutamise ja vara evakuatsiooni personali abiga, kes ei ole hõivatud õpilaste evakuatsiooniga. Tule kustutamisel kasutada kõiki asutuses olevaid tulekahjuvastaseid vahendeid.	Vaba personal

LISA 3 Pommiähvarduse dokumenteerimise ankeet

Kõne vastuvõtu aeg (kellaaeg, kuupäev)

Kus lõhkeseadeldis asub (täpne aadress, objekti nimetus, asukoht)?

.....

Milline lõhkeseadeldis välja näeb (suurus, kuju, materjal jne.)?

.....

Kuidas käivitub?

.....

Millal pomm plahvatab (kuupäev/kellaaeg) ?

Millal ja kes selle pani?

.....

Milline on pommipanemise eesmärk, taotlused, nõudmised?

.....

Helistaja nimi ja telefoni number millelt helistatakse?

.....

1. Helistaja isik: mees naine tüdruk poiss
 laps, täpsemalt ei oska hinnata. Oletatav vanus _____

2. Mis keeles rääkis? eesti vene inglise
muu _____
3. Kas helistaja hääl oli teile tuttav? jah ei
4. Kui jah, siis keda see meenutas? _____

5. Iseloomustada helistaja kõnet (märgi sobivad):
- kiire aeglane selge kogelev vanduv
 moonutatud seosetu segane erutatud nutune
 muu _____

6. Taustahelid:
- inimhääled muusika liiklusmüra kontor
 tööstus itsitamine muu _____

7. Kõne kokkuvõte:

.....
.....
.....
.....
.....

8. Kas on objektil, asutusel või mõnel asutuses töötaval isikul eelnevalt esinenud (pommi)ähvardusi?
-
.....

Täitja nimi, kuupäev, kellaeg, telefoni nr.

.....
...../...../...../.....
.....